

Fördjupning om lånetillväxt

Under huven på lånetillväxten

Lånetillväxten för företag är ett av de mest använda nyckeltalen inom SCB:s finansmarknadsstatistik. I lånestatistiken sker ett antal justeringar, däribland för valutakursförändringar, som har påverkan på tillväxttakten. Inte minst under oroliga tider kan den redovisade tillväxttakten på utlåningen skilja sig markant mot lånestockens tillväxttakt och väcka frågor bland användare.

I denna artikel tar vi en titt under huven på hur SCB beräknar lånetillväxten för företag. En fråga som ofta ställs från användare är varför den tillväxttakt som SCB publicerar skiljer sig från förändringen av lånestocken. Förklaringen ligger i att SCB gör justeringar för lånetransfereringar, omklassificeringar, kreditförluster och valutakursförändringar. I artikeln görs en djupdykning för att belysa de valutaeffekter som rensas bort för att beräkna fram den underliggande tillväxten av lån till företag. Under tider när det är stökigt på valutamarknaden kan dessa effekter växa sig extra stora.

Tillväxttakten ska spegla lånetransaktioner

SCB redovisar varje månad utlåning till icke-finansiella företag där huvudmålet är den årliga tillväxttakten. Att enbart basera tillväxttakten på förändring av lånestockar, alltså det totala utlånade beloppet, kan ge missvisande resultat på grund av bland annat valutakursförändringar. Därför gör SCB vissa justeringar vid beräkningen av tillväxttakten. I tillväxttakten vill vi se hur skulden förändras av att företagen tar nya lån och betalar av sin skuld, alltså rena lånetransaktioner, och inte hur värdeförändringar påverkar lånen.

Hösten 2024 uppdaterades beräkningen av tillväxttakten för utlåning till icke-finansiella företag genom att ta hänsyn till valutakursförändringar och konstaterade kreditförluster. Genom att ta med detta i beräkningen är tanken att den underliggande utvecklingen i utlåningen ska fångas bättre genom att rensa för de effekter valutakursförändringar och kreditförluster medför. Beräkningen följer riktlinjer från Europeiska centralbanken (ECB).

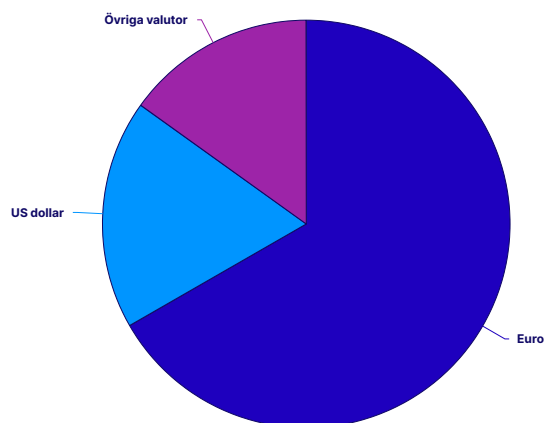
Mot bakgrund av de kraftiga svängningar som kronan uppvisat de senaste åren innebär denna förändring att den redovisade lånetillväxten till företag i högre grad speglar den underliggande utvecklingen, utan påverkan från valutakurseffekter.

Betydande utlåning i utländsk valuta

Utlåningen till svenska icke-finansiella företag från svenska monetära finansinstitut (MFI, som är ett samlingsbegrepp för bland annat banker, bostadsinstitut och finansbolag) uppgår till omkring 3 000 miljarder kronor. Omkring 300 miljarder av företagslånen är i utländsk valuta varav cirka 200 miljarder kronor i euro och drygt 50 miljarder kronor i dollar.

Två tredjedelar av företagens lån i utländsk valuta är i euro

MFI:s utlåning i utländsk valuta till svenska icke-finansiella företag. Utestående lån i april 2026. Andelar i procent

Beskrivning av diagrammet

Cirkeldiagram som visar fördelningen av företagens lån i utländsk valuta. I april 2026 var två tredjedelar av lånebeloppet i euro och knappt en femtedel i dollar.

Kommentarer

MFI står för monetära finansinstitut som är ett samlingsbegrepp för bland annat banker, bostadsinstitut och finansbolag.

Källa

Finansmarknadsstatistik (SCB)

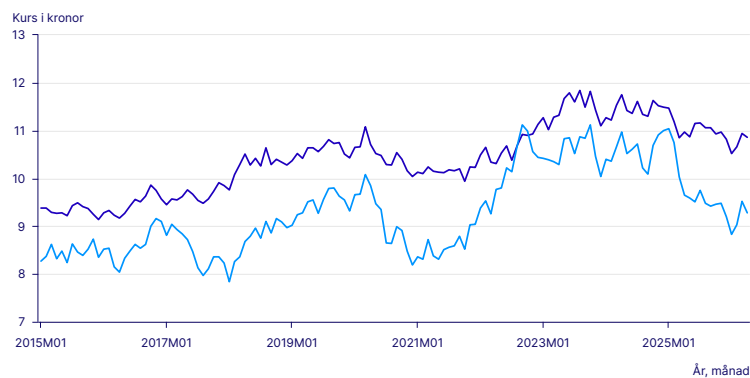
Kronan är en relativt liten valuta som tenderar att gå svagare mot större valutor under turbulenta tider och vice versa utvecklas relativt starkt under tider med högre riskaptit. De senaste åren har kronan svängt mycket, särskilt mot större valutor så som euro och amerikansk dollar.

Under 2022, i spåren av Rysslands invasion av Ukraina, med hög inflation och högre räntor, försvagades kronan. Då rådde en allmän osäkerhet på de

finansiella marknaderna och investerare sökte mer säkra hamnar som dollar och euro. Under 2025 var i stället kronan den starkast presterande G10-valutan, alltså bland de tio valutor som används mest inom världshandeln. Samtidigt gick dollarn mycket svagt under fjolåret och försvagades mot de flesta valutor. Dollarrörelserna har varit mer volatila än eurorörelserna de senaste åren.

Svängiga rörelser för kronan mot euron och dollarn

Valutakurser för den svenska kronan mot euro och amerikansk dollar, sista bankdagen varje månad

Förklaring

— Euro — US dollar

Beskrivning av diagrammet

Linjediagram från januari 2015 till april 2026 som visar att kronan tappade mot euro och dollar, särskilt under 2022. Kronan stärktes mot de båda världsvalutorna under 2025.

Källa

Riksbanken

Dessa valutakursrörelser påverkar lånens värde omräknat i kronor. Det kan illustreras med ett räkneexempel.

Exempel

Företagen har lån på 20 miljarder euro vid en kurs om 10 kronor/euro. Ett år senare står kursen i 11 kronor/euro. Lånen har då, allt annat lika, utan att några nya lån givits ut ökat i värde från 200 miljarder till 220 miljarder. När skillnaden på 20 miljarder läggs till totala utlåningsstocken till företag så blir effekten att tillväxttakten blir cirka 0,7 procentenheter högre.

På grund av att vi vill att tillväxttakten ska bero på lånetransaktioner så behöver en justering göras för detta.

Tillväxttakten baseras på tillväxtindex

I SCB:s finansmarknadsstatistik beräknas tillväxttakterna utifrån ett kedjeindex vars huvudsakliga komponent är förändringen i utlåningsstockar. Utöver det

görs justeringar för omklassificeringar, lånetransfereringar och omvärderingar. Metoden som används för att beräkna tillväxtindex baseras på den metod som används av ECB.

Beräkning av tillväxtindex och tillväxttakt

Tillväxtindex

Ett kedjeindex beräknas genom formeln:

$$I_t = I_{t-1} * \left(1 + \frac{UB_t - IB_t - \text{Omklass} - \text{Lånetransf} - \text{Omvärd}}{IB_t + \text{Omklass} + \text{Lånetransf}} \right)$$

där IB är ingående balans, UB är utgående balans och indexet I för basperioden är 100.

Användning av kedjeindex gör att omklassificeringar relateras till balansen den månad då de inträffar. Huvuddelen av omklassificeringar och lånetransfereringar antas ske i början av perioden varför nämnaren i ekvationen justeras med omklassificeringar och lånetransfereringar för att kompensera för den nivåskillnad som annars uppkommer. Omvärderingar antas däremot ske jämnt utspridda över månaden och justeras därför inte för i nämnaren.

I omvärderingar ingår konstaterade kreditförluster och valutajusteringar. Justeringar har gjorts tillbaka till 2015.

Tillväxttakt

Utifrån tillväxtindexet I beräknas sedan tillväxttakten T som är den procentuella förändringen jämfört med motsvarande månad föregående år:

$$T_t = \left(\frac{I_t}{I_{t-12}} - 1 \right) * 100$$

För förklaring av omklassificeringar och lånetransfereringar se faktaruta.

Förklaring av begrepp

Icke-finansiella företag: Aktörer med huvudsaklig verksamhet att producera varor och icke-finansiella tjänster.

Konstaterade kreditförluster: Ned- och avskrivningar av lån. Innehåller ej återvinningar.

Låntransfereringar: Nettot av köpta och sålda lån med syftet att justera för lånestockar som flyttas till eller från svenska MFI, förenklat banker. Det kan röra sig om lån som värdepapperiseras, det vill säga paketeras och säljs som obligationer till investerare, eller säljs till utlandet.

Monetära finansinstitut (MFI): Samlingsbegrepp för bland annat banker, bostadsinstitut och finansbolag.

Omklassificeringar: Förändringar som uppstår till följd av definitionsändringar, ändrad indelning av finansiella instrument eller när institut tillkommer eller upphör som MFI.

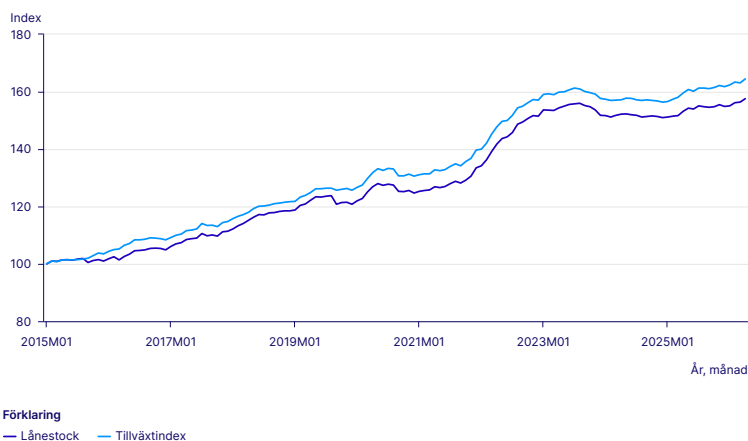
Valutakursjusteringar: Utlåning som sker i annan valuta än kronor justeras utifrån valutakursförändringar för att korrigera för den påverkan som valutakurser har på utlåningsstockar. Se tidigare räkneexempel i faktaruta.

Tillväxttakten skiljer sig från stockförändringen

Jämfört med utvecklingen av lånestocken så har tillväxtindex ökat mer sedan 2015. Det beror framför allt på att kronan överlag har tappat i värde under perioden och att konstaterade kreditförluster enbart har en positiv inverkan på tillväxtindex.

Tillväxtindex har ökat mer än utlåningsstocken

MFI:s utlåning till icke-finansiella företag. Lånestocken jämfört med tillväxtindex. Index januari 2015=100

Beskrivning av diagrammet

Linjediagram från januari 2015 till april 2026 med index för lånestock och tillväxtindex där indexen alltmer divergerar över tid. Tillväxtindex drar ifrån i spåren av en svagare krona och växande kreditförluster.

Källa

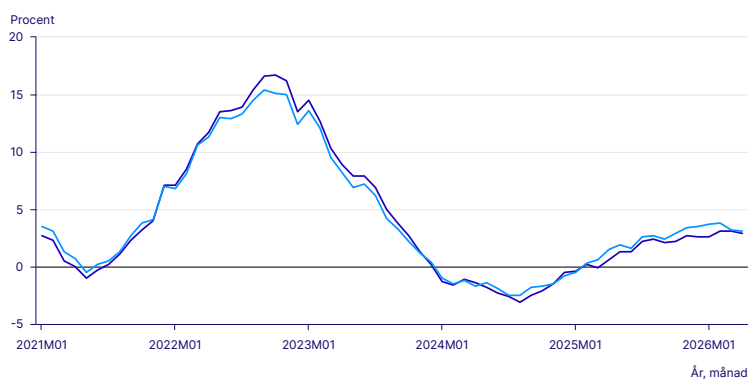
Finansmarknadsstatistik (SCB)

Den justerade tillväxttakten, alltså den som publiceras, visar överlag på lägre toppar och något mindre djupa dalar än den ojusterade tillväxten. Skillnaden uppgår som mest till ett par procentenheter under de perioder då kronan har rört sig som mest.

När kronan försvagas visar den justerade tillväxttakten en lägre tillväxttakt än den ojusterade metoden. Detta syntes framförallt under 2022–23. Vid kronförstärkning visar den justerade tillväxttakten en högre tillväxttakt. Detta syntes framför allt under 2025. Den senaste mätperioden, april 2026, är skillnaderna små sedan kronan försvagats under våren.

Lägre topp 2022 med justerad tillväxttakt

Utlåningstillväxt till icke-finansiella företag. Lånestockens tillväxttakt respektive justerad tillväxttakt. Procentuell förändring jämfört med motsvarande månad föregående år

Förklaring

— Lånestockens tillväxttakt — Justerad tillväxttakt

Beskrivning av diagrammet

Linjediagram från januari 2021 till april 2026 som visar utlåningstillväxten till icke-finansiella företag. Utlåningsstock respektive justerad tillväxttakt som skiljde sig åt särskilt mycket under 2022 då kronan presterade svagt.

Källa

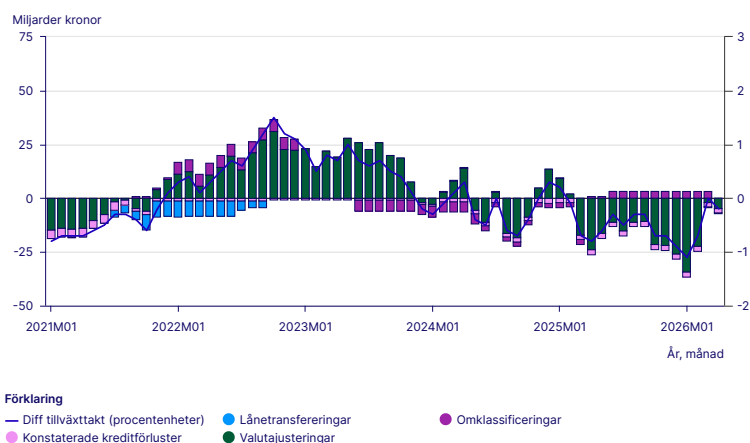
Finansmarknadsstatistik (SCB)

Valutajusteringar ligger bakom största delen av skillnaden

När man studerar den senaste femårsperioden är det tydligt att valutakursjusteringar ligger bakom största delen av skillnaden mellan den publicerade tillväxttakten och tillväxttakten för lånestocken. I perioder har dock även de övriga justeringarna gett betydande effekter.

Störst effekt av valutajustering

Differens mellan lånestockens tillväxttakt och den justerade tillväxttakten, procentenheter (höger). Olika justeringar av lånetillväxten. Ackumulerat under senaste tolv månadersperioden. Miljarder kronor (vänster)

Beskrivning av diagrammet

Kombinationsdiagram för perioden januari 2021 till april 2026 där en linje visar skillnaden mellan lånestockens tillväxttakt och den justerade tillväxttakten. Staplar visar de olika ingående justeringarna. Det är valutajusteringar som ger stor effekt med positiva justeringar under de perioder som kronan försvagats, exempelvis 2022, samt negativa justeringar när kronan stärkts, såsom under 2025.

Källa

Finansmarknadsstatistik (SCB)

Valutakursjusteringar har påverkat den publicerade tillväxttakten med ett par procentenheter. Det vill säga att stockförändringen hade varit runt en procentenhet lägre i början av 2026 och runt två procentenheter högre i slutet av 2022 utan valutakursjustering.

Valutakursjusteringar ger effekter under hela tidsperioden eftersom den svenska kronan har rörlig växelkurs. Övriga justeringar ger oftast effekter under en mer begränsad tid. Exempelvis sker omklassificeringar mer sällan, så som när ett institut tillkommer eller försvinner från populationen, vilket har en effekt på tillväxttakten ett år framåt.

Företagens lån har olika risker både beroende på valuta och säkerhet. De lån i utländsk valuta, som alltså uppgår till omkring 300 miljarder kronor, medför en valutarisk. Lånen har även olika hög kreditrisk beroende på vilken säkerhet lånen har. Säkerheter kan utgöras av exempelvis fordon, inventarier och fastigheter. Högst är risken för lån som saknar säkerhet, så kallade blancolån. Blancoutlåningen till icke-finansiella företag uppgår till mer än 400 miljarder.

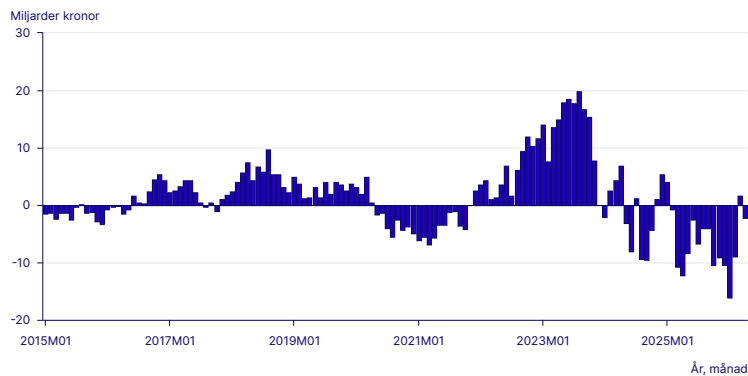
Hög kreditrisk innebär högre risk för kreditförluster för bankerna, alltså att företagen inte kan betala av lånen. Kreditförlusterna är normalt sett inte särskilt stora på företagsutlåningen men kan under perioder omfatta betydande belopp. Som högst var de under första halvåret 2021 då de uppgick till nära 4 miljarder för en enskild månad, ackumulerat under den senaste tolv månadersperioden. Kreditförlusterna minskar alltid nedgångarna samt förstärker uppgångarna för lånetillväxten i och med att kreditförlusterna återförs till stocken. Valutajusteringarna slår å andra sidan åt båda hållen med syftet att neutralisera effekten som kronrörelser har på lånestockarna.

Omvärderingarna högst för lån i euro

Sverige är en liten och öppen ekonomi som handlar relativt mycket med utlandet. För svenska företag är det inte minst vanligt med handel och verksamhet i andra europeiska länder, i synnerhet euroländer. Euron står därför för den största delen av utlåning i utländsk valuta och svarade även för den enskilt största valutakursjusteringen på omkring 20 miljarder vid toppen 2023. Valutajusteringarna har överlag varit positiva under den undersökta perioden då kronan generellt sett försvagats.

Justeringarna för euro som högst 2023

Valutajusteringar för lån i euro. Ackumulerat under senaste tolv månadersperioden. Miljarder kronor

Förklaring

● Valutajustering euro

Beskrivning av diagrammet

Stapelndiagram från januari 2015 till april 2026 med toppar under 2022–2023 då kronan försvagades mot euron samt på nedsidan 2025 då kronan stärktes mot euron.

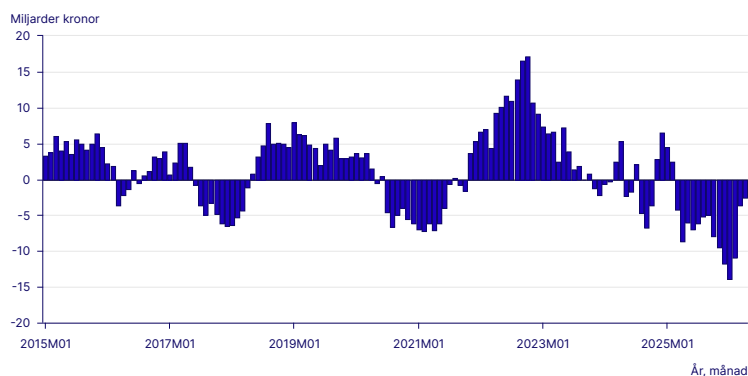
Källa

Finansmarknadsstatistik (SCB)

Näst efter euron är amerikansk dollar den största utländska valutan för företagsutlåningen. Relativt sett har valutakursjusteringarna varit större för dollar än för euro under den senaste femårsperioden. Det beror på att kronans växelkurs har svängt mer mot dollarn än mot euron under perioden. Trots att utlåningen i dollar endast utgör drygt en fjärdedel av beloppen i euro har valutajusteringen i dollar uppgått till cirka tre fjärdedelar av valutajusteringen i euro under den undersökta perioden, eller runt 15 miljarder under slutet av 2022.

Justeringarna för dollar som högst 2022

Valutajusteringar för lån i dollar. Ackumulerat under senaste tolv månadersperioden. Miljarder kronor

Förklaring

● Valutajusterings dollar

Beskrivning av diagrammet

Stapeldiagram från januari 2015 till april 2026 med toppar under 2022 då kronan försvagades mot dollarn samt på nedsidan 2025 då kronan stärktes mot den amerikanska valutan.

Källa

Finansmarknadsstatistik (SCB)

Därför kan användare komma till andra beräkningar

I denna artikel har vi visat varför användare kan komma till andra tillväxttaksberäkningar när de gör uträkningar baserat på lånestockar. Inte minst har de valutakursjusteringar som införlivades i beräkningen av tillväxttaket för företagslån under hösten 2024 haft en märkbar påverkan på den uppmätta tillväxten. Framför allt under hösten 2022 då den svenska kronan försvagades markant vilket gav en lägre tillväxttakt jämfört med stockförändringen. Under 2025 har däremot justeringen stärkt tillväxtsiffrorna, jämfört med den ojusterade metoden, i takt med att den svenska kronan stärktes.

Fakta om statistiken

Finansmarknadsstatistik

Statistiken visar tillgångar och skulder för monetära finansinstitut (MFI, ett samlingsnamn för bland annat banker, bostadsinstitut och finansbolag), utvecklingen av penningmängd, ut- och inlåning till hushåll och företag, MFI:s fordringar och skulder mot utlandet och ut- och inlåningsräntor. Statistiken görs på uppdrag av Riksbanken.

Kontaktpersoner

Marcus Randolfi Gustavsson

Tel: 010-479 61 73

E-post: marcus.gustavsson@scb.se

Malcolm Svensson Rothmaier

Tel: 010-479 41 64

E-post: malcolm.svenssonrothmaier@scb.se